



An Analysis of Structural and Cultural Barriers to Prayer in Police Operations; a Case Study of West Azerbaijan

Yousef Esmailzadeh

* PhD in Private Law, Amin University of Law Enforcement, Tehran, Iran.
yosefmaezadeh1395@yahoo.com

Reza Dustdar

Assistant Professor of Political Sciences, Farajah Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies, Tehran, Iran.
rezadoustdar@gmail.com

Hassan Kalaki

Assistant Professor of Sociology, FARAJA Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies, Tehran, Iran.
h.kalaki2014@chmail.ir

Hassan Hassanzadeh

MA in Psychology, Urmia University, Urmia, Iran.
hassanzadeh_hassan@yahoo.com

Received: 2025/05/24

Accepted: 2025/11/23

DOI:

10.22034/jpcs.2025.1283340.1402



ABSTRACT

Prayer, as one of the fundamental principles of Islam, holds significant importance in workplace and public environments. However, during police operations, officers face numerous challenges in performing prayers, which can affect their performance and job satisfaction. The aim of this study is to identify and analyze the cultural and structural barriers to prayer in police environments and to offer practical and technology-based solutions to facilitate prayer in these settings. This qualitative study, of a phenomenological nature, was conducted in 2024 with the participation of 45 field commanders from police operations, clergymen working in ideological and political roles, personnel from the Special Police and the Special Operations Command of West Azerbaijan Province. The sampling was done purposefully and selectively, and the data collected through open-ended questions were analyzed using the Colaizzi method and analyzed with MAXQDA software. The findings of the research indicated that cultural barriers include social influences and public attitudes, awareness and religious education, support and cultural development in the workplace, and the balance between job and religious duties. Additionally, structural barriers encompass infrastructure and physical facilities, scheduling and planning, regulations and laws, and technology and resources. The results suggest that addressing the barriers to prayer in police operations requires a comprehensive and multi-faceted approach that includes education and cultural development, improvement of infrastructure, appropriate planning, and the use of modern technologies. These actions can contribute to creating a more conducive environment for prayer and strengthening religious values in the community.

Keywords: Prayer, Police operations, Cultural barriers, Structural barriers, Technology, Religious education.

► **Citation (Vancouver):** Esmailzadeh Y, Dustdar R, Kalaki H, Hassanzadeh H, An Analysis of Structural and Cultural Barriers to Prayer in Police Operations; a Case Study of West Azerbaijan. *Police Cultural Studies*, 2025; 12(2): 29-41.

► **Citation (APA):** Esmailzadeh, Y., Dustdar, R., Kalaki, H., Hassanzadeh, H. (2025) An Analysis of Structural and Cultural Barriers to Prayer in Police Operations; a Case Study of West Azerbaijan. *Police Cultural Studies*, 12(2), 29-41.

واکاوی موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی؛ مطالعه موردی آذربایجان غربی

چکیده

اقامه نماز، به‌عنوان یکی از اصول اساسی دین اسلام، در محیط‌های کاری و عمومی اهمیت ویژه‌ای دارد. با این حال، در عملیات‌های پلیس، افسران با چالش‌های متعددی در اقامه نماز مواجه می‌شوند که می‌تواند بر عملکرد و رضایت شغلی آن‌ها تأثیر بگذارد. هدف این مطالعه، شناسایی و تحلیل موانع فرهنگی و ساختاری اقامه نماز در محیط‌های پلیسی و ارائه راهکارهای عملی و مبتنی بر فناوری برای تسهیل اقامه نماز در این محیط‌ها بود. این مطالعه، کیفی و از نوع تحلیل مضمون بود که با مشارکت ۴۵ نفر از فرماندهان میدانی عملیات‌های پلیسی، روحانیون شاغل در عقیدتی و سیاسی و کارکنان کوپ، پلیس‌های تخصصی و یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی در سال ۱۴۰۳ انجام شد. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و گزینشی انجام شد و داده‌های جمع‌آوری‌شده از طریق سؤالات باز، با روش کلایزی استخراج و به‌روش تحلیل مضمون، تحلیل شدند. یافته‌های پژوهش نشان داد که موانع فرهنگی، شامل تأثیرات اجتماعی و نگرش عمومی، آگاهی و آموزش دینی، حمایت و فرهنگ‌سازی در محیط کار و توازن بین وظایف شغلی و دینی است. همچنین، موانع ساختاری شامل زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی، زمان‌بندی و برنامه‌ریزی، قوانین و مقررات و فناوری و منابع بود. بر این اساس، برای رفع موانع اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی، نیاز به رویکردی جامع و چندجانبه است که شامل آموزش و فرهنگ‌سازی، بهبود زیرساخت‌ها، برنامه‌ریزی مناسب و استفاده از فناوری‌های نوین می‌شود. این اقدامات می‌توانند به ایجاد محیطی مساعدتر برای اقامه نماز و تقویت ارزش‌های دینی در جامعه کمک کنند.

کلیدواژه‌ها: اقامه نماز، عملیات پلیسی، موانع فرهنگی، موانع ساختاری، فناوری، آموزش دینی.

یوسف اسماعیل زاده

* دکتری حقوق خصوصی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران.
yosefmaezadeh1395@yahoo.com

رضا دوستدار

استادیار علوم سیاسی، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، تهران، ایران.
rezadoustdar@gmail.com

حسن کلاکی

استادیار جامعه‌شناسی، پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، تهران، ایران.
h.kalaki2014@chmail.ir

حسن حسن‌زاده

کارشناس ارشد روان‌شناسی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.
hassanzadeh_hassan@yahoo.com

نوع مقاله: پژوهشی

صص: ۲۹-۴۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۲

◀ **استناد (ونکوور):** اسماعیل‌زاده ی، دوستدار، کلاکی ع. ر. گسترش حضور اتباع افغانه و امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۴۰۴؛ ۱۲(۲): ۲۹-۴۱.

◀ **استناد (APA):** اسماعیل‌زاده، ی، دوستدار، ر، رضایی، ع. ر. (۱۴۰۴). گسترش حضور اتباع افغانه و امنیت فرهنگی جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات فرهنگی پلیس*، ۱۲(۲): ۲۹-۴۱.

شناسه دیجیتال (DOI):

10.22034/jpcs.2025.1283340.1402

اقامه نماز به عنوان سنگ بنای زندگی اجتماعی در فرهنگ‌ها و مذاهب مختلف، در طول تاریخ جایگاه ویژه‌ای داشته است (احمدی و همکاران، ۱۴۰۳: ۵۸). در جوامع نظامی نیز نماز یکی از واجبات دینی و معنوی مسلمانان، نقش مهمی در حفظ روحیه و انسجام نیروها ایفا می‌کند (جوشقانی و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۱؛ جعفریان و رستمی نجف‌آبادی، ۱۴۰۲: ۴۰). یکی از اهداف اصلی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، تربیت اسلامی کارکنان است (حیدرنازاد و محمدی برزگر، ۱۴۰۳: ۱۵۵). در عملیات‌های نظامی که غالباً با شرایط پیچیده و پرفشار همراه هستند، اجرای منظم این فریضه با چالش‌های متعددی مواجه است (طاهری، ۱۴۰۳: ۱۶). از جمله این چالش‌ها می‌توان به موانع ساختاری و فرهنگی اشاره کرد که هر یک به نوعی مانع از انجام صحیح و به موقع نماز می‌شوند. این موانع نه تنها بر جنبه‌های معنوی و روحی افراد تأثیر می‌گذارند، بلکه می‌توانند بر کارایی و هماهنگی گروهی نیز اثرگذار باشند (محبی، ۱۳۹۹: ۲).

در زمینه موانع ساختاری، نبود زیرساخت‌های مناسب و کافی به عنوان یکی از چالش‌های اصلی اقامه نماز در محیط‌های نظامی شناخته می‌شود. در بسیاری از موقعیت‌های عملیاتی، فضاها کافی و مناسبی برای برپایی نماز وجود ندارد و این کمبود به ویژه در مناطق عملیاتی که نیروها در محیط‌های محدود و پرجمعیت مستقر هستند، محسوس است (کوهستانی و کوهستانی، ۱۴۰۳: ۵). همچنین، عدم وجود تجهیزات و امکانات لازم برای اقامه نماز، نظیر وضوخانه‌های مجهز و مکان‌های تمیز، می‌تواند از انجام صحیح و به موقع نماز جلوگیری کند (غفاری، ۱۴۰۳: ۱۰۳). به این ترتیب، نیروها ناچار می‌شوند در شرایطی نماز بخوانند که استانداردهای بهداشتی و دینی رعایت نمی‌شود که این موضوع بر روحیه و انگیزه آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد (ملائی بجگان و همکاران، ۱۴۰۳: ۶). از دیگر مشکلات ساختاری می‌توان به نبود زمان‌بندی‌های منعطف و مناسب برای اقامه نماز در شرایط

مختلف عملیاتی اشاره کرد. عملیات‌های نظامی معمولاً نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و زمان‌بندی‌های فشرده‌ای هستند که ممکن است با زمان‌های شرعی نماز همخوانی نداشته باشند. در چنین شرایطی، نیروها ممکن است نتوانند نماز خود را در زمان مناسب و با آرامش خاطر بخوانند که این امر می‌تواند به کاهش تمرکز و افزایش استرس منجر شود (توکلی و همکاران، ۱۴۰۳: ۲۱).

علاوه بر موانع ساختاری، موانع فرهنگی نیز نقش قابل توجهی در این زمینه دارند. در برخی از جوامع نظامی، به دلیل تفاوت‌های فرهنگی و عدم آگاهی کافی نسبت به اهمیت و ضرورت اقامه نماز، ممکن است به این فریضه به عنوان یک فعالیت ثانویه نگاه شود. این نگرش می‌تواند منجر به کاهش انگیزه و تعهد نیروها نسبت به انجام نماز شود و در نهایت به تضعیف روحیه جمعی بینجامد (محبی، ۱۳۹۹: ۲۱). یکی از چالش‌های مهم فرهنگی در محیط‌های نظامی، ناهماهنگی بین ارزش‌های دینی و نظامی است. این ناهماهنگی ممکن است زمانی بروز کند که نیازها و اولویت‌های نظامی با الزامات دینی تطابق کامل نداشته باشند (جعفری، ۱۴۰۲: ۴۰۳). در شرایط حساس، نیروها ممکن است که بین انجام وظایف نظامی و رعایت الزامات دینی خود احساس انتخاب کنند که چنین انتخابی می‌تواند به ایجاد تنش‌های روحی و روانی منجر شود (حیرانی، ۱۴۰۳: ۴۳).

با توجه به این چالش‌ها، نیاز به راهکارهای نوین و مبتنی بر فناوری برای رفع این موانع احساس می‌شود. فناوری‌های نوین می‌توانند در ایجاد محیط‌های مناسب‌تر برای اقامه نماز و همچنین تسهیل انجام این فریضه در شرایط مختلف عملیاتی نقش بسزایی ایفا کنند. به عنوان مثال، استفاده از اپلیکیشن‌های تلفن همراه برای زمان‌بندی و یادآوری اوقات نماز یا بهره‌گیری از تجهیزات قابل حمل برای ایجاد فضای نماز در مکان‌های نامناسب، می‌تواند به حل این مشکلات کمک کند (فروزنده شهرکی و همکاران، ۱۴۰۲: ۲).

علاوه بر این، آموزش و آگاهی‌بخشی در مورد اهمیت و ضرورت اقامه نماز در محیط‌های نظامی می‌تواند به تغییر نگرش‌ها و افزایش تعهد نیروها نسبت به این فریضه کمک کند. برنامه‌های آموزشی می‌توانند به نیروها کمک کنند تا راهکارهای خلاقانه‌ای برای تطبیق الزامات دینی با شرایط عملیاتی پیدا کنند و از این طریق به بهبود هماهنگی و انسجام گروهی کمک نمایند (محبی، ۱۳۹۹: ۹). همچنین، توسعه سیاست‌ها و دستورالعمل‌های نظامی که به راحتی بر اهمیت اقامه نماز تأکید دارند و زمان و مکان مناسبی را برای انجام این فریضه در نظر می‌گیرند، می‌تواند به کاهش موانع فرهنگی و ساختاری کمک کند (محبی، ۱۳۹۹: ۸).

تحقیق و بررسی عمیق‌تر در زمینه موانع و چالش‌های اقامه نماز در عملیات‌های نظامی می‌تواند به شناسایی عوامل بازدارنده و ارائه راهکارهای نوین و مؤثر برای ارتقای این فریضه الهی در شرایط خاص نظامی منجر شود. با توجه به اهمیت معنوی و روانی نماز، پژوهش‌های میدانی و مطالعات موردی می‌توانند اطلاعات ارزشمندی در مورد تجربیات، نیازها و محدودیت‌های واقعی نیروهای نظامی در محیط‌های عملیاتی ارائه دهند. همچنین، واکاوی موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های نظامی و ارائه راهکارهای نوآورانه مبتنی بر فناوری‌های روز، می‌تواند به بهبود شرایط روحی و روانی نیروها کمک کند. این امر نه تنها موجب تقویت انسجام و همبستگی در میان نیروها می‌شود، بلکه تأثیرات مثبتی بر کارایی، تمرکز و عملکرد کلی آن‌ها در مأموریت‌ها خواهد داشت. از دیدگاه دینی و معنوی نیز، فراهم‌سازی شرایط مناسب برای اقامه نماز در محیط‌های نظامی می‌تواند به تقویت باورهای دینی، افزایش آرامش درونی و کاهش تنش‌های ناشی از شرایط سخت عملیات بیانجامد.

برای تحلیل موانع فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی، از نظریه هنجارهای اجتماعی به‌عنوان یک چارچوب مفهومی استفاده شد. این نظریه به بررسی تأثیرات هنجارهای اجتماعی و انتظارات فرهنگی بر رفتارهای فردی و جمعی می‌پردازد و می‌تواند به درک بهتر نگرش‌های عمومی نسبت به نماز و چالش‌های موجود در

این زمینه کمک کند. به‌ویژه، فشارهای اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع و ترس از قضاوت یا تمسخر از سوی دیگران، می‌توانند تأثیرات منفی بر تمایل افسران پلیس به اقامه نماز در مکان‌های عمومی داشته باشند. از این رو، آموزش و فرهنگ‌سازی به‌عنوان راهکارهای کلیدی برای تغییر این هنجارهای اجتماعی و ترویج اقامه نماز در محیط‌های کاری بسیار حائز اهمیت است. به همین ترتیب، توجه به حمایت فرهنگی و ایجاد الگوهای مثبت در جامعه نیز می‌تواند به تقویت ارزش‌های دینی و بهبود شرایط برای اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی کمک کند.

پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که پژوهش‌های متعدد داخلی و خارجی در این زمینه، از جمله مطالعات حسن‌زاده و کریمی (۱۴۰۳)، ارثی و اسدی (۱۴۰۳)، جوشقانی و همکاران (۱۳۹۸)، شمخانی و همکاران (۱۳۹۷) و بارنز (۲۰۲۳)، بر تأثیر نماز در ارتقای روحیه، انسجام اجتماعی و بهبود کارایی در محیط‌های نظامی و حتی دانشجویان تأکید دارند. این مطالعات تأکید می‌کنند که اقامه نماز به‌عنوان یک ابزار مؤثر در تقویت اخلاقی و معنوی، نه تنها بر سلامت روانی نیروها تأثیر مثبت دارد، بلکه می‌تواند به ایجاد فرهنگی منسجم و مبتنی بر ارزش‌های دینی در جوامع نظامی منجر شود.

هدف اصلی این پژوهش، طراحی و تدوین راهکارهای نوین و عملیاتی برای ترویج و تسهیل اقامه نماز در عملیات‌های نظامی است. این هدف با شناسایی موانع ساختاری، فرهنگی و مدیریتی و ارائه راه‌حل‌های مبتنی بر فناوری و رویکردهای نوآورانه دنبال می‌شود و درصدد پاسخ‌گویی به این سؤال مهم هستیم که «چگونه می‌توان با شناسایی موانع اقامه نماز در عملیات‌های نظامی و بهره‌گیری از راهکارهای نوآورانه و فناوری‌های روز، شرایط مناسب‌تری برای ترویج و تسهیل این فریضه الهی فراهم کرد؟».

روش پژوهش

این پژوهش با توجه به اهداف و ماهیت خود، از روش پژوهش کیفی و از نوع پدیدار شناختی استفاده کرده است.

درونی مطالب جمع‌آوری شده را افزایش داد. به منظور افزایش اطمینان‌پذیری داده‌ها، پژوهشگر از همراهی استاد راهنما و یک متخصص در تحلیل کیفی استفاده کرد و این همکاری به ثبات فرایند رمزگذاری و اعتبار یافته‌های حاصل کمک شایانی نمود. در نهایت، برای تأمین اصل تأیید پذیری یافته‌ها، اطلاعات اکتشافی از هر مصاحبه در اختیار خود مصاحبه‌شوندگان قرار داده شد و پس از نظرخواهی از آن‌ها در مورد صحت اطلاعات، تغییرات لازم اعمال گردید. مدل مفهومی اولیه پژوهش در شکل (۱) قابل مشاهده است.



شکل ۱- مدل مفهومی اولیه پژوهش

یافته‌ها

همان‌طور که اشاره شد، جامعه مورد مصاحبه در پژوهش فرماندهان میدانی عملیات‌های پلیسی، روحانیون شاغل در عقیدتی و سیاسی و کارکنان کوپ، پلیس‌های تخصصی و یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی هستند. در مرحله کیفی ۴۵ نفر از این افراد مورد مصاحبه نیمه- ساختاریافته قرار گرفتند. از این تعداد، ۳ نفر را روحانیون شاغل در عقیدتی سیاسی رده‌ها، ۳۳ نفر را کارکنان پلیس‌های تخصصی و یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان و ۹ نفر را فرماندهان میدانی عملیات‌های پلیسی تشکیل دادند. در ادامه و با توجه به اهداف و پرسش‌های پژوهش، با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته در یک بخش اصلی، شامل واکاوی موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی و ارائه راهکارهای نوین مبتنی بر

سؤال پژوهش عبارت است از: موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی در استان آذربایجان غربی چیست و چگونه می‌توان آن‌ها را شناسایی و حل کرد؟ مشارکت‌کنندگان شامل فرماندهان میدانی عملیات‌های پلیسی، روحانیون شاغل در بخش عقیدتی و سیاسی و کارکنان کوپ، پلیس‌های تخصصی و یگان ویژه فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی در سال ۱۴۰۳ بودند. در این مرحله، تعداد اعضای مشارکت‌کننده به دلیل عدم وجود معیار ثابت، بر اساس همگنی مشارکت‌کنندگان و اعتبار یافته‌های مرحله اکتشافی گزینش شد. به‌طور کلی، در مطالعات کیفی، تعداد مشارکت‌کنندگان معمولاً بین ۱۰ تا ۵۰ نفر متغیر است (وانگ و همکاران، ۲۰۱۷: ۲۳۹).

در این پژوهش، براساس اشباع نظری داده‌ها، ۴۵ نفر به‌عنوان مشارکت‌کننده انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و گزینشی (براساس تجربه و اشتغال عملیاتی در عملیات‌های پلیسی) بوده و انتخاب نمونه‌ها به‌منظور تأمین اطلاعات غنی و عمیق انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، شامل سؤالات بازپاسخ محقق‌ساخته در دو بخش موانع فرهنگی و موانع ساختاری بود. ۴۵ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با نمونه‌های آماری انجام شد که مدت‌زمان هر یک از مصاحبه‌ها بین ۶۰ تا ۱۲۰ دقیقه متغیر بود و زمان و محل آن‌ها با توافق قبلی پژوهشگر و مشارکت‌کننده مشخص گردید. برخی از مصاحبه‌ها برای دستیابی به اطلاعات جامع‌تر، بیش از یک جلسه ادامه یافت.

برای اعتبارسنجی داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه، از فرایند اعتبارسنجی گوبا و لینکولن (۱۹۸۹) استفاده شد. پژوهشگر تلاش کرد تا بیانات و اعتقادات مصاحبه‌شوندگان را مبنای تحلیل قرار داده و تا حد ممکن از دخالت دیدگاه‌های شخصی خود در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها اجتناب کند. همچنین، برای افزایش سطح باورپذیری داده‌ها، پژوهشگر رابطه‌ای نزدیک و صمیمانه با مصاحبه‌شوندگان برقرار کرده و پس از کسب اعتماد آن‌ها، به بهترین نحو ممکن به جمع‌آوری اطلاعات پرداخت. برای بهبود مهارت‌های مصاحبه، پژوهشگر قبل از شروع مصاحبه‌ها از طریق تمرین و تسلط بر سؤالات، اعتبار

در این گام، پس از حذف و تلخیص گزاره‌های دارای محتوای یکسان زیر یک گزاره و همچنین تحلیل مضمون، ۸۷۹ گزاره به دست آمد. از این گزاره‌ها ۲۰ گزاره مورد تأکید بیشتر در پژوهش از نظر مشارکت‌کنندگان بود. نتایج تحلیل کیفی در جداول زیر آورده شده است.

فناوری نظرخواهی شد. در گام نخست، نسبت به پیاده‌سازی فایل‌های صوتی مصاحبه با متخصصان اقدام شد که در مجموع ۳۲۰۰۰ جمله به دست آمد. در تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها، تحلیل محتوای کیفی با رویکرد تلخیصی به کار رفت. این رویکرد در نهایت، ۱۳۲۴ گزاره را به دست داد. طی فرایند تلخیص نهایی یافته‌های کیفی، غربالگری در دستور کار قرار گرفت.

جدول ۱- مضامین پایه موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی

ردیف	مضمون پایه
۱	نگرش‌های منفی عمومی نسبت به نماز در مکان‌های عمومی
۲	فشار اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع
۳	ترس از قضاوت یا تمسخر از سوی عموم
۴	عدم آگاهی عمومی از اهمیت و ضرورت نماز
۵	عدم وجود آموزش‌های فرهنگی مناسب
۶	عدم حمایت فرهنگی از سوی مسئولان
۷	کمبود الگوهای مثبت در محیط‌های عمومی
۸	عدم ترویج فرهنگ نماز در جامعه
۹	تأکید بر وظایف شغلی به جای وظایف دینی
۱۰	رقابت‌های ناسالم و استرس‌های محیطی
۱۱	نبود فضای مناسب و اختصاصی برای اقامه نماز
۱۲	نبود تسهیلات و امکانات نظافتی و وضو
۱۳	نبود زیرساخت‌های مناسب در مکان‌های عمومی
۱۴	محدودیت‌های زمانی در حین انجام وظایف پلیسی
۱۵	عدم وجود برنامه‌ریزی برای استراحت‌های دینی
۱۶	محدودیت‌های امنیتی و مقرراتی در مکان‌های عمومی
۱۷	قوانین و مقررات سختگیرانه در مورد تجمعات
۱۸	کمبود منابع و تجهیزات برای اقامه نماز
۱۹	فقدان فناوری‌های تسهیل‌گر مانند اپلیکیشن‌های راهنما

قضاوت و عدم ترویج فرهنگ نماز که نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه دیدگاه‌های جامعه بر اقامه نماز است. این مضامین (ردیف‌های ۱ تا ۸) تأکید دارند که نبود آگاهی عمومی و حمایت فرهنگی از سوی مسئولان، همراه با کمبود الگوهای مثبت، به عنوان موانع اصلی در این بخش مطرح می‌شوند.

در حوزه عوامل ساختاری و زیرساختی، مواردی مانند نبود فضای مناسب و اختصاصی، کمبود امکانات نظافتی و

جدول (۱) در بالا شامل ۱۹ مضمون پایه است که به موانع ساختاری و فرهنگی اقامه نماز در محیط‌های عمومی، به‌ویژه در محیط‌های پلیسی، اشاره دارد. تحلیل این مضامین نشان می‌دهد که مشکلات در سه حوزه اصلی قابل طبقه‌بندی هستند: عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل ساختاری و زیرساختی و عوامل شغلی و سازمانی. بیشترین مضامین به عوامل اجتماعی و فرهنگی مرتبط هستند، از جمله نگرش‌های منفی عمومی، فشار اجتماعی، ترس از

موضوعات مرتبط با فناوری نیز در این جدول به چشم می‌خورد، به‌ویژه نبود فناوری‌های تسهیل‌گر، مانند اپلیکیشن‌های راهنما (ردیف ۱۹) که نشان‌دهنده نیاز به نوآوری‌های دیجیتال برای کاهش این موانع است. به‌طور کلی، این جدول نشان می‌دهد که موانع اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی و مکان‌های عمومی ترکیبی از عوامل فرهنگی، ساختاری و شغلی است که نیازمند راهکارهای چندجانبه و متنوع برای رفع آن‌ها است. پس از استخراج مضامین پایه از متن پاسخ مشارکت‌کنندگان اقدام به دسته‌بندی مضامین پایه و تلخیص مضامین سازمان دهنده گردید تا مضامین در دسته مشترک قرار گیرند که در جدول (۲) ارائه گردیده است:

وضو و فقدان زیرساخت‌های مناسب در مکان‌های عمومی (ردیف‌های ۱۱ تا ۱۳) به چشم می‌خورد. این مسائل به‌طور مستقیم به شرایط محیطی و امکانات فیزیکی مرتبط هستند و نشان می‌دهند که نبود زیرساخت‌های لازم، یکی از موانع اساسی برای اقامه نماز در محیط‌های عمومی است. عوامل شغلی و سازمانی نیز در این جدول سهم قابل‌توجهی دارند. مضامینی مانند محدودیت‌های زمانی، تأکید بر وظایف شغلی به‌جای وظایف دینی و نبود برنامه‌ریزی برای استراحت‌های دینی (ردیف‌های ۹، ۱۴ و ۱۵) به مشکلاتی اشاره دارند که کارکنان پلیس به‌دلیل ماهیت شغل خود با آن‌ها مواجه‌اند. همچنین، محدودیت‌های امنیتی و مقرراتی، قوانین سخت‌گیرانه در مورد تجمعات و کمبود منابع و تجهیزات (ردیف‌های ۱۶ تا ۱۸) از دیگر موانعی هستند که اقامه نماز را در محیط‌های کاری پلیس دشوار می‌کنند.

جدول ۲- دسته‌بندی مضامین پایه به مضامین سازمان دهنده

شماره	مضمون سازمان دهنده	مضامین پایه مرتبط	رمز مشارکت‌کننده‌ها
۱	تأثیرات اجتماعی و نگرش عمومی	نگرش‌های منفی عمومی نسبت به نماز در مکان‌های عمومی، فشار اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع، ترس از قضاوت یا تمسخر از سوی عموم	P3, P7, P12, P19, P25, P27, P30, P33, P37, P40
۲	آگاهی و آموزش دینی	عدم آگاهی عمومی از اهمیت و ضرورت نماز، عدم وجود آموزش‌های فرهنگی مناسب	P4, P8, P15, P18, P22, P27, P32, P34, P38, P41
۳	حمایت و فرهنگ‌سازی در محیط کار	عدم حمایت فرهنگی از سوی مسئولان، کمبود الگوهای مثبت در محیط‌های عمومی، عدم ترویج فرهنگ نماز در جامعه	P6, P10, P20, P23, P26, P29, P35, P39, P42, P45
۴	توازن بین وظایف شغلی و دینی	تأکید بر وظایف شغلی به‌جای وظایف دینی، رقابت‌های ناسالم و استرس‌های محیطی	P5, P9, P14, P17, P21, P24, P31, P36, P43, P44
۵	زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی	نبود فضای مناسب و اختصاصی برای اقامه نماز، نبود تسهیلات و امکانات نظافتی و وضو، نبود زیرساخت‌های مناسب در مکان‌های عمومی	P1, P2, P11, P13, P16, P19, P25, P28, P33, P41
۶	زمان‌بندی و برنامه‌ریزی	محدودیت‌های زمانی در حین انجام وظایف پلیسی، عدم وجود برنامه‌ریزی برای استراحت‌های دینی	P7, P10, P12, P15, P18, P22, P26, P30, P35, P39
۷	قوانین و مقررات	محدودیت‌های امنیتی و مقرراتی در مکان‌های عمومی، قوانین و مقررات سخت‌گیرانه در مورد تجمعات	P8, P11, P14, P17, P20, P23, P27, P31, P36, P40
۸	فناوری و منابع	کمبود منابع و تجهیزات برای اقامه نماز، فقدان فناوری‌های تسهیل‌گر مانند اپلیکیشن‌های راهنما	P9, P13, P16, P21, P24, P29, P32, P37, P42, P45

تحلیل مضامین سازمان‌دهنده در جدول ۲ نشان می‌دهد که هر مضمون پایه حداقل به وسیله ۸ تا ۱۰ مشارکت‌کننده تأیید شده است که این امر تنوع و گستردگی نظرات را نشان می‌دهد. در حوزه «تأثیرات اجتماعی و نگرش عمومی»، ۱۰ مشارکت‌کننده از جمله P3، P7 و P37 به موانعی نظیر نگرش‌های منفی و فشار اجتماعی اشاره کرده‌اند که اهمیت اصلاح دیدگاه‌های عمومی و کاهش قضاوت‌های اجتماعی را برجسته می‌سازد. در مضمون «آگاهی و آموزش دینی»، مشارکت‌کنندگانی مانند P4، P15 و P41 به نبود آموزش‌های فرهنگی و دینی اشاره کرده‌اند که نشان‌دهنده نیاز به برنامه‌های آموزشی گسترده برای ارتقای آگاهی عمومی است. این مضمون با ۱۰ مشارکت‌کننده تأثیر قابل‌توجهی بر یافته‌های پژوهش دارد. «حمایت و فرهنگ‌سازی در محیط کار» با مشارکت‌کنندگانی نظیر P6، P20 و P42 به کمبود حمایت‌های فرهنگی و الگوهای مثبت اشاره دارد. این مضمون نیز به وسیله ۱۰ مشارکت‌کننده تأیید شده و نقش مهمی در بهبود فرهنگ اقامه نماز در محیط‌های کاری ایفا می‌کند. در بخش «توازن بین وظایف شغلی و دینی»، ۱۰ مشارکت‌کننده از جمله P5، P31 و P44 بر تأثیر استرس‌های محیطی و تأکید بیش‌ازحد بر وظایف شغلی تأکید کرده‌اند که این موضوع نیاز به بازنگری در سیاست‌های سازمانی را نشان می‌دهد.

«زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی» یکی از مضامین کلیدی است که مشارکت‌کنندگانی همچون P1، P19 و

P33 به آن اشاره کرده‌اند. نبود فضای مناسب و تسهیلات موردنیاز برای اقامه نماز از جمله چالش‌های مهم در این حوزه بوده و ۱۰ مشارکت‌کننده آن را تأیید کرده‌اند. در مضمون «زمان‌بندی و برنامه‌ریزی»، مشارکت‌کنندگانی مانند P7، P26 و P39 محدودیت‌های زمانی و نبود برنامه‌ریزی مناسب برای استراحت‌های دینی را مطرح کرده‌اند که این موضوع نیز با نظر ۱۰ مشارکت‌کننده از اهمیت برخوردار است. «قوانین و مقررات» با مشارکت‌کنندگانی نظیر P8، P27 و P40 به محدودیت‌های امنیتی و سخت‌گیری‌های قانونی اشاره دارد که نشان‌دهنده لزوم بازنگری در قوانین مرتبط با اقامه نماز در محیط‌های عمومی و کاری است.

در نهایت، مضمون «فناوری و منابع» با مشارکت‌کنندگانی مانند P9، P32 و P45 به کمبود فناوری‌های تسهیل‌گر و منابع موردنیاز برای اقامه نماز پرداخته است. این موضوع نیز با ۱۰ مشارکت‌کننده، از جمله مسائل مهمی است که می‌تواند از طریق فناوری‌های نوین بهبود یابد. به‌طور کلی، این تحلیل بیانگر تنوع و گستردگی موانع اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی و محیط‌های عمومی است که از جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی، ساختاری و سازمانی قابل‌بررسی هستند. پس از تلخیص مضامین سازمان‌دهنده، اقدام به تلخیص مضامین فراگیر گردید که نتایج آن در جدول (۳) ارائه گردیده است.

جدول ۳- تلخیص مضامین سازمان‌دهنده به مضامین فراگیر

مضمون فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده مرتبط	شماره
موانع فرهنگی	تأثیرات اجتماعی و نگرش عمومی	۱
	آگاهی و آموزش دینی	
	حمایت و فرهنگ‌سازی در محیط کار	
موانع ساختاری	توازن بین وظایف شغلی و دینی	۲
	زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی	
	زمان‌بندی و برنامه‌ریزی	
	قوانین و مقررات	
	فناوری و منابع	

- مشارکت‌کننده شماره ۱۹: "در بسیاری از مواقع، احساس می‌کنم که اگر در مکان‌های عمومی مثل خیابان یا ورزشگاه نماز بخوانم، مردم به من به چشم عجیبی نگاه می‌کنند. این نگرش‌های منفی باعث می‌شود که از انجام این فریضه دینی در محیط‌های باز خودداری کنم. همچنین، فشار اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع باعث می‌شود که گاهی از اقامه نماز در زمان مناسب خودداری کنم. ترس از قضاوت یا تمسخر از سوی همکاران و مردم، همیشه در ذهنم وجود دارد."
- مشارکت‌کننده شماره ۶: "به نظر می‌رسد که بسیاری از افراد از اهمیت و ضرورت نماز در زندگی روزمره آگاهی کافی ندارند. این کمبود آگاهی باعث می‌شود که درک درستی از نیاز به نماز در هر شرایطی نداشته باشند. همچنین، آموزش‌های فرهنگی مناسبی در مورد اهمیت نماز در جامعه وجود ندارد. اگر این آموزش‌ها به درستی انجام شود، شاید نگرش‌ها نسبت به اقامه نماز در مکان‌های عمومی تغییر کند."
- مشارکت‌کننده شماره ۱۲: "در محیط کار، حمایت فرهنگی کافی از سوی مسئولان برای اقامه نماز وجود ندارد. این کمبود حمایت باعث می‌شود که احساس کنم باید بین وظایف شغلی و دینی یکی را انتخاب کنم. همچنین، کمبود الگوهای مثبت در محیط‌های عمومی و کاری باعث می‌شود که فرهنگ نماز به درستی ترویج نشود. اگر افراد بیشتری در محیط کار به نماز اهمیت دهند، شاید این وضعیت تغییر کند."

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش دربارهٔ موانع فرهنگی و ساختاری اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی، براساس مضامین ارائه‌شده، نشان می‌دهد که این موضوع پیچیدگی‌های متعددی دارد که نیازمند توجه دقیق و راهکارهای جامع است. از منظر

جدول شماره (۳) نشان می‌دهد که موانع اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی به دودسته اصلی تقسیم شده‌اند. در دسته موانع فرهنگی، مشکلاتی مانند نگرش‌های منفی عمومی، فشارهای اجتماعی و ترس از قضاوت دیگران برجسته است. این موارد نشان‌دهنده تأثیر عمیق عوامل اجتماعی و روان‌شناختی بر رفتار دینی افراد است. همچنین، کمبود آگاهی عمومی از اهمیت نماز و نبود برنامه‌های آموزشی مناسب به‌عنوان یکی از چالش‌های اساسی در این حوزه مطرح شده است. عدم حمایت فرهنگی در محیط‌های کاری و نبود الگوهای مثبت نیز از دیگر عواملی است که بر کاهش انگیزه افراد برای اقامه نماز تأثیر می‌گذارد. افزون بر این، تأکید بیش‌ازحد بر وظایف شغلی و استرس‌های محیط کاری، هماهنگی میان وظایف دینی و شغلی را با چالش روبه‌رو کرده است.

در دسته موانع ساختاری، نبود فضای مناسب و امکانات فیزیکی از جمله مشکلات اصلی است که اقامه نماز را در محیط‌های عمومی و کاری دشوار می‌کند. همچنین، محدودیت‌های زمانی در حین انجام وظایف پلیسی و نبود برنامه‌ریزی مناسب برای استراحت‌های دینی به‌عنوان یکی از موانع عملیاتی مطرح شده است. قوانین و مقررات سخت‌گیرانه، به‌ویژه در محیط‌های حساس امنیتی و نبود سیاست‌های تسهیل‌گر نیز از جمله عواملی هستند که انجام فرایض دینی را محدود می‌کنند. کمبود منابع و فناوری‌های نوین مانند اپلیکیشن‌های راهنما نیز بر دشواری اجرای این فریضه افزوده است.

تحلیل کلی نشان می‌دهد که موانع فرهنگی بیشتر به عوامل اجتماعی، روان‌شناختی و رفتاری مرتبط هستند، در حالی که موانع ساختاری به مشکلات مدیریتی، زیرساختی و قانونی اشاره دارند. این تقسیم‌بندی بیانگر آن است که برای رفع این موانع، رویکردهای چندجانبه‌ای شامل تغییر نگرش‌های اجتماعی، ارائه آموزش‌های دینی، بهبود زیرساخت‌ها و بازنگری در قوانین و مقررات ضروری است. با توجه به نتایج و مضامین جداول ۱، ۲ و ۳ نمونه‌هایی از نقل قول مشارکت‌کنندگان در پژوهش در قالب متن توضیحی آورده شده است:

فرهنگی، نگرش‌های منفی عمومی نسبت به نماز در مکان‌های عمومی می‌تواند ناشی از عدم آگاهی عمومی از اهمیت و ضرورت این فریضه دینی باشد. این نگرش‌ها با فشار اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع و ترس از قضاوت یا تمسخر از سوی عموم تشدید می‌شوند. برای مقابله با این چالش‌ها، لازم است که آموزش‌های فرهنگی مناسبی ارائه شود تا اهمیت نماز به‌عنوان یک عنصر اساسی در زندگی دینی و اجتماعی شناخته شود. در این راستا، عبدالحسین‌زاده و لطیفی (۱۳۹۳) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که یکی از بهترین راه‌های گسترش سبک زندگی اسلامی در جامعه، گسترش فرهنگ نماز و اقامه نماز است که با مطالعه حاضر هم‌سو است. اگر این امر به‌درستی صورت گیرد، شاهد شکل‌گیری سبک زندگی اسلامی و به دنبال آن تمدن نوین اسلامی خواهیم بود. علاوه بر این، عدم حمایت فرهنگی از سوی مسئولان و کمبود الگوهای مثبت در محیط‌های عمومی، موانع دیگری هستند که به عدم ترویج فرهنگ نماز در جامعه منجر می‌شوند. این کمبود حمایت می‌تواند باعث شود که افراد احساس کنند که باید بین وظایف شغلی و دینی خود یکی را انتخاب کنند، به‌ویژه در محیط‌های کاری که تأکید بیشتری بر وظایف شغلی وجود دارد. رقابت‌های ناسالم و استرس‌های محیطی نیز می‌تواند تمرکز بر روی وظایف دینی را دشوار کنند. برای بهبود این وضعیت، ایجاد فرهنگ‌سازی و حمایت‌های فرهنگی در محیط کار ضروری است.

از نظر ساختاری، نبود فضای مناسب و اختصاصی برای اقامه نماز در مکان‌های عمومی مانند خیابان‌ها و ورزشگاه‌ها، یکی از موانع اصلی است. نبود تسهیلات و امکانات نظافتی و وضو نیز به این مشکل دامن می‌زند. این مسائل نشان‌دهنده نیاز به توسعه زیرساخت‌های مناسب برای اقامه نماز در مکان‌های عمومی است. ایجاد فضاهای مناسب و تجهیز آن‌ها به امکانات لازم می‌تواند به حل این مشکل کمک کند.

محدودیت‌های زمانی در حین انجام وظایف پلیسی و عدم وجود برنامه‌ریزی برای استراحت‌های دینی نیز از جمله

چالش‌های ساختاری هستند که می‌تواند بر اقامه نماز تأثیر منفی بگذارند. برای رفع این موانع، لازم است که برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تری انجام شود که به افسران پلیس اجازه دهد تا در زمان‌های مناسب به عبادات دینی خود بپردازند. این امر نیازمند هماهنگی و برنامه‌ریزی بهتر در مدیریت زمان و وظایف است. عزیز (۱۴۰۳)، در پژوهشی به این نتیجه رسید که به‌رغم اهمیت بنیادین نماز در فرهنگ اسلامی، چالش‌های متعددی، مانند تغییرات اجتماعی، سبک زندگی مدرن، کمبود زمان و تأثیرات جهانی شدن می‌تواند منجر به تحت‌الشعاع قرار دادن اقامه منظم نماز در جامعه شود.

قوانین و مقررات سخت‌گیرانه در مورد تجمعات و محدودیت‌های امنیتی در مکان‌های عمومی نیز می‌تواند مانعی برای اقامه نماز باشند. این محدودیت‌ها ممکن است به دلایل امنیتی وضع شده باشند، اما باید به‌گونه‌ای تنظیم شوند که امکان اقامه نماز را در مکان‌های عمومی فراهم کنند. بازنگری در این قوانین و ایجاد تعادل بین نیازهای امنیتی و دینی می‌تواند به بهبود وضعیت کمک کند.

در زمینه فناوری و منابع، کمبود منابع و تجهیزات برای اقامه نماز و فقدان فناوری‌های تسهیل‌گر مانند اپلیکیشن‌های راهنما، از دیگر موانع ساختاری هستند. استفاده از فناوری می‌تواند به حل بسیاری از این مشکلات کمک کند. به‌عنوان مثال، اپلیکیشن‌هایی که مکان‌های مناسب برای نماز را نشان می‌دهند یا به برنامه‌ریزی زمانی کمک می‌کنند، می‌توانند بسیار مفید باشند. نتایج مطالعه حاضر با نتایج پژوهش حیدرنازاد و محمدی‌برزگر (۱۴۰۳) هم‌سو است. این پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که به‌ترتیب، متغیر عوامل خانوادگی، متغیرهای جامعه‌ای، متغیر عوامل محیطی و متغیر عوامل فردی به‌صورت مستقیم بیشترین تأثیر را بر نمازگیزی در بین سربازان وظیفه داشته است.

در مجموع، برای رفع موانع فرهنگی و ساختاری اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی، نیاز به یک رویکرد جامع و چندجانبه است که شامل آموزش و فرهنگ‌سازی، بهبود زیرساخت‌ها، برنامه‌ریزی مناسب و استفاده از فناوری‌های

تقدیر و تشکر

این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی دفتر مطالعات و تحقیقات علوم اسلامی سازمان عقیدتی سیاسی کل انتظامی کشور با کد ۱۴۰۳۸۲۰ در سال ۱۴۰۳ است. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند تا مراتب تشکر صمیمانه خود را از کارکنان و مسئولان پژوهش دفتر مطالعات و تحقیقات علوم اسلامی سازمان عقیدتی سیاسی کل انتظامی کشور تقدیم کنند.

منابع

۱. احمدی، حبیب؛ عامری، محمدعلی و دوستدار، رضا. (۱۴۰۳). الگوی نقش‌آفرینی فرماندهان در پرورش فرهنگ نماز جماعت، بصیرت و تربیت اسلامی، ۲۱(۷۰)، ۸۷-۵۷.
http://init.jrl.police.ir/article_104176.html
۲. اروانه، معصومه. (۱۴۰۳). نماز و نسل نو و رسالت ما، اولین همایش علوم انسانی با رویکرد نوین، آستارا.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/2200262>
۳. بایزان، زهرا. (۱۴۰۳). جایگاه نماز در نیازهای نسل نو. اولین همایش بین‌المللی معلمان استعدادیاب و فرهنگ‌ساز در توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش در مسیر توسعه پایدار.
<https://civilica.com/doc/2159568/>
۴. بندانی، محمد. (۱۴۰۳). بررسی اهمیت اقامه نماز در اسلام، اولین کنفرانس بین‌المللی انقلاب علوم انسانی اسلامی، ساری.
<https://civilica.com/doc/2087227/>
۵. بهاروند، فاطمه. (۱۴۰۲). اهمیت نماز از منظر قران و معومین در زندگی انسان‌ها. هشتمین همایش ملی تحقیقات میان‌رشته‌ای در مدیریت و علوم انسانی، تهران.
<https://Jrl.publice.com/doc/2006257>
۶. توکلی، مرضیه؛ مسیبی، زهرا؛ توکلی، مهدیه و جلالی، فاطمه. (۱۴۰۳). نقش و تأثیر عزت‌نفس و نماز بر تعلیم و تربیت اسلامی دانش‌آموزان، بیست و یکمین

نوین می‌شود. این اقدامات می‌توانند به ایجاد محیطی مساعدتر برای اقامه نماز و تقویت ارزش‌های دینی در جامعه کمک کنند. با توجه به اهمیت نماز در فرهنگ اسلامی، تلاش برای رفع این موانع نه تنها به بهبود وضعیت فردی افسران پلیس کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به تقویت همبستگی اجتماعی و ارتقای سطح معنوی جامعه نیز منجر شود. براساس نتایج این پژوهش، پیشنهادهایی در ادامه ارائه می‌گردد.

برای رفع موانع فرهنگی و ساختاری اقامه نماز در عملیات‌های پلیسی، پیشنهادهای کاربردی متعددی می‌توان ارائه داد. نخست، برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی به منظور افزایش آگاهی عمومی درباره اهمیت و ضرورت نماز، به ویژه در مکان‌های عمومی، می‌تواند به تغییر نگرش‌های منفی و کاهش فشار اجتماعی برای هم‌رنگی با جمع کمک کند. همچنین، شناسایی و معرفی افسران پلیسی که به اقامه نماز در شرایط مختلف پایبند هستند، به عنوان الگوهای مثبت، می‌تواند به ترویج فرهنگ نماز در محیط‌های کاری و عمومی کمک کند و حمایت فرهنگی از سوی مسئولان را افزایش دهد.

علاوه بر این، بهبود زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی با طراحی و ایجاد فضاهای مناسب و اختصاصی برای اقامه نماز در مکان‌های عمومی، مانند ایستگاه‌های پلیس، ورزشگاه‌ها و مراکز خرید، ضروری است. این فضاها باید به امکانات نظافتی و وضو مجهز باشند تا اقامه نماز را تسهیل کنند. همچنین، تدوین برنامه‌ریزی‌های زمانی که به افسران پلیس اجازه دهد تا در زمان‌های مناسب به اقامه نماز بپردازند، باید در دستور کار قرار گیرد تا توازن بین وظایف شغلی و دینی حفظ شود و استرس‌های محیطی کاهش یابد. در نهایت، بازنگری در قوانین و مقرراتی که مانع از اقامه نماز در مکان‌های عمومی می‌شوند و ایجاد تعادل بین نیازهای امنیتی و دینی، به همراه توسعه و استفاده از فناوری‌های نوین مانند اپلیکیشن‌دووزی‌ها و ابزارهای تسهیل‌گر، می‌تواند به افسران پلیس دریافتن مکان‌های مناسب برای نماز و مدیریت زمان کمک کند و به کاهش موانع ساختاری یاری رساند.

- اسلامی، ۲۱(۷۰)، ۱۱۹-۱۵۱.
http://init.jrl.police.ir/article_104178.html
۱۴. رضازاده مقدم علی آباد، افسانه و پیرزاد محمدره، محمد. (۱۴۰۳). نقش معلم و مدرسه در گرایش دانش آموزان به نماز، چهارمین همایش بین‌المللی علوم تربیتی، مشاوره، روانشناسی و علوم اجتماعی، همدان.
<https://civilica.com/doc/2099660/>
۱۵. رعیت پیشه، معصومه. (۱۴۰۲). نماز در دین اسلام و بازنگری نسل جوان، اولین کنفرانس بین‌المللی حقوق، مدیریت، علوم تربیتی، روانشناسی و مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی، تهران.
<https://civilica.com/1/102302/pgn-33>
۱۶. سلمانی، شهربانو؛ رنگ ریز، نرجس و سلمانی، علی‌اصغر. (۱۴۰۳). بررسی نقش معلم دین و زندگی در گرایش دانش آموزان به نماز جماعت در مدارس، هشتمین همایش بین‌المللی مطالعات دینی، علوم انسانی و اخلاق زیستی در جهان اسلام، تهران.
<https://civilica.com/doc/2089197/>
۱۷. شفقت، سعید. (۱۴۰۳). آثار و برکات نماز و شیوه‌های دعوت دانش آموزان به آن، اولین کنفرانس بین‌المللی انقلاب علوم انسانی اسلامی، ساری
<https://civilica.com/doc/2086815/>
۱۸. شمخانی، اژدر، رضایی، احمد، رشیدی، مهران، شمخانی، اعظم و مرادی لقمان، حمیدرضا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه التزام عملی به نماز و احساس امنیت اجتماعی دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه پیام نور واحد نهاوند). مطالعات فرهنگی پلیس، ۵(۳)، ۸۳-۱۰۶.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27833380.1397.5.3.5.7>
۱۹. عباسپور، قدرت. (۱۳۹۱). نقش نماز در بهبود عملکرد کارکنان ناجا. بیرت و تربیت اسلامی. ۲۳(۲۳)، ۱۷۱-۱۹۳.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1043095>
۲۰. عباسی دره بیدی، احمد و زارعی، طیبه. (۱۴۰۲). آموزه‌های نماز و تعالی خانواده اسلامی (مطالعه همایش ملی علمی پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی، شیروان
<https://civilica.com/doc/2101784/>
۷. تیموری، مهسا. (۱۴۰۲). آثار نماز بر زندگی. سیزدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی، تهران.
<https://civilica.com/doc/1774112/>
۸. جعفریان، هادی و رستمی نجف‌آبادی، حامد. (۱۴۰۲). جایگاه و نقش تربیت فرهنگی در قانون‌گرایی کارکنان فراجا. مطالعات فرهنگی پلیس. ۱۰(۱)، ۳۷-۴۶.
<https://doi.org/10.22034/jpcs.2023.1271496.1168>
۹. جوشقانی، محمداق؛ روستایی، سعید و شمخانی، اژدر. (۱۳۹۸). الزامات اعتقادی و عملی کارکنان ناجا در تحقق جامعه اسلامی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۲۲(۶)، ۸۱-۱۰۵.
<https://ensani.ir/fa/article/446082>
۱۰. جوشقانی، محمداق؛ شمخانی، ژدر و روستایی، سعید. (۱۳۹۸). الزامات اعتقادی و عملی کارکنان ناجا در تحقق جامعه اسلامی. مطالعات فرهنگی پلیس، ۲۲(۳)، ۸۱-۱۰۵.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.27833380.1398.6.3.5.4>
۱۱. حسن بیگی، علی و فراهانی، فاطمه. (۱۴۰۳). تاثیر خانواده بر مشتاق بودن جوانان بر نماز، اولین کنفرانس بین‌المللی انقلاب علوم انسانی اسلامی، ساری.
<https://civilica.com/doc/2087306/>
۱۲. حسن‌زاده، محمد و کریمی، علی. (۱۴۰۳). نقش عوامل درون‌سازمانی مرتبط با سبک زندگی اسلامی در پیشگیری از جرائم و تخلفات کارکنان پلیس با تأکید بر نقش نماز (مطالعه موردی: فرماندهی انتظامی شهرستان مراغه). فصلنامه پژوهش‌های نوین در جرم‌شناسی، ۱۱(۱)، ۶۷-۸۰.
<https://elmnet.ir/doc/1495378-61118>
۱۳. حیدرنازاد، علیرضا و محمدی بزرگر، جعفر. (۱۴۰۳). شناسایی عوامل نمازگریزی در بین سربازان وظیفه در فراجا و ارائه راهکارهای برون‌رفت (مورد مطالعه سربازان ستاد کل انتظامی کشور). بصیرت و تربیت

کیفی). فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده،
۱۸(۶۵)، ۲۶۸-۲۴۹.

https://cwfs.ihu.ac.ir/article_208479.html

۲۱. محبی، علی و اناری فرد، حسین. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر شرکت مشتاقانه کارکنان وظیفه در نماز جماعت (مورد مطالعه: فرماندهی انتظامی شهرستان یزد). مدیریت و تربیت اسلامی، ۱۷(۵۲)، ۹-۲۵.

<https://ecc.isc.ac/showJournal/25464/272470/3456464>

۲۲. محمد عبدالحسین زاده؛ و میثم لطیفی. (۱۳۹۳). واکاوی پیامدها و آثار اقامه‌ی نماز در ایجاد و گسترش سبک زندگی اسلامی. مهندسی فرهنگی، ۹(۸۲)، ۲۳-
<http://noo.rs/TYF49.41>

